

УДК 339.92+338.1/ JEL O13+016

О. Шапран, асп.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ЧИННИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ НАФТОПРОДУКТІВ

У статті розглянуто наукові підходи до визначення сталого розвитку світового галузевого ринку. Виокремлено та згруповано чинники, які впливають на розвиток світового ринку нафтопереробки. Проаналізовано чинники сталого розвитку світового ринку нафтопереробки, які визначають поступальність; постійне відтворення потенціалу системи; збалансованість; інтенсивність.

Ключові слова: світовий ринок, нафтопродукти, сталий розвиток, чинники, валове споживання, паливно-енергетичні ресурси.

ВСТУП. Процеси на світовому ринку нафтопродуктів мають здебільшого глобальний характер та значний вплив на сталий розвиток світового господарства. З урахуванням особливостей ринку нафтопродуктів вимоги сталого розвитку визначають відповідні напрямки національної економічної політики та застосування нафтовими компаніями практик соціальної та екологічної відповідальності. Разом з тим, відсутні єдині методики оцінки сталого розвитку світового галузевого ринку, при цьому залишається не розробленим врахування специфіки ринку нафтопродуктів на сталий розвиток національної економіки, тому викоремлення чинників сталого розвитку на світовому ринку нафтопродуктів є важливим і актуальним науковим завданням.

Мета статті – дослідження соціально-екологічної сутності комерційних рішень, виокремлення чинників сталого розвитку на світовому ринку нафтопродуктів з метою оптимізації національної економічної стратегії. Об'єктом дослідження є організаційно-економічний механізм формування умов сталого розвитку. Предметом дослідження є теоретико-методологічні та науково-практичні положення щодо становлення і механізмів розвитку агробізнесу на ринку продукції бджільництва України в умовах глобалізації економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Функціонування та окремі аспекти сталого розвитку на світовому ринку нафтопродуктів представлено в працях А. Бородачової [1], В. Бурлаки [2], С. Денисюка [3], О. Закладного [3], Р. Кейна [4], І. Кірноса [5], Б. Кочірка [6], О. Кратта [5], М. Левінбука [1], С. Лютого [6], Дж. Мюельбауера [7], Л. Нунціата [7], В. Прокопенка [3], Г. Рябцева [8], Б. Тіппі [9], О. Шпака [10], Г. Штубера [11], Л. Щербініної [6], Ю. Якименка [3] та ін.

А. Бородачева, М. Левінбук розглядають тенденції розвитку нафтопереробної галузі та виокремлюють окремі чинники, які визначають напрямки розвитку світового та російського ринку нафтопродуктів [1], однак аспекти сталого розвитку не згадуються в їх роботі. Сталий розвиток обумовлює нові підходи до керування енергетикою, Ю. Якименко, В. Прокопенко, С. Денисюк, О. Закладний розглядають Smart системи як одні з основних складових сталого розвитку енергетики [3]. Р. Кейн [4] приділяє увагу модернізації технологічних процесів нафтопереробки та нафтохімії у контексті навколишнього середовища. В. Бурлака дослідив інноваційне оновлення нафтового сектору та його складових (нафтовидобувна та нафтопереробна промисловість) в світі та зробив емпіричне припущення щодо взаємозв'язку між рівнем інноваційного розвитку країни та перспектив нафтопереробної промисловості [2].

С. Лютий, Б. Кочірко, Л. Щербініна дослідили сучасний стан і тенденції розвитку нафтопереробної промисловості світу [6]. О. Кратт та І. Кірнос при визначенні кон'юнктури світового ринку нафти пропонують розглядати попит і пропозицію стосовно країн та угруповань країн за рівнем видобутку і споживання нафти, що до-

зволяє виявити нерівномірність економічного розвитку. На основі припущення щодо впливу вартості нафти на можливості розширення видобутку нафти у регіонах з різним рівнем розвитку роблять висновок щодо використання методу структурних угруповань країн по рівню видобутку і споживання [5]. Однак авторами не враховано впровадження нових технологій, які призвели до зниження собівартості видобутку сланцевої нафти, і, відповідно, їхні твердження щодо розвитку світового ринку нафти потребують додаткової аргументації. Флуктуаційні ефекти впливу цінних шоків на економічну діяльність та інфляцію в роботі Г. Штубера розглянуто з урахуванням розвитку ринку нафти та нафтопродуктів.

О. Шпак розглянув методичні та організаційні підходи до вдосконалення управління ринком нафти і нафтопродуктів [10].

Численні публікації свідчать про актуальність теми дослідження, разом з тим, не отримали належного розвитку питання виокремлення чинників сталого розвитку на світовому ринку нафтопродуктів.

Методологія дослідження. У процесі дослідження використано загальні та спеціальні економічні методи індукції та дедукції, узагальнення, системний підхід до явищ. Аналіз наукової літератури з теми дослідження дозволяє виділити декілька найбільш поширених наукових підходів до вивчення поведінки суб'єктів світового ринку нафтопродуктів: економічний, соціологічний, екологічний і комерційний ([2], [3], [4], [5]). Емпірична база дослідження являє собою комплекс методів обробки статистичної інформації, яка охоплює період з 1995 по 2009 рр. світової бази даних витрати-випуск (The World Input-Output Database (WIOD)) в частині валового споживання по окремих видах паливноенергетичних ресурсів. Валове споживання розраховується як загальний обсяг споживання окремого виду паливноенергетичного ресурсу (у тераджоулях (ТДж)) виробничою і невиробничою сферами країни, але без врахування використання даного виду паливноенергетичного ресурсу для неенергетичних потреб та/або з метою перетворення на інший вид паливноенергетичного ресурсу. Для аналізу кон'юнктури на світовому ринку нафтопродуктів обрано групу розвинених країн (країни G7) та країн, з риками, що формуються (країни БРІК, Туреччина, Індонезія, Мексика, Республіка Корея).

Теоретико-методологічною базою даного дослідження є міждисциплінарний підхід до вивчення предмета та об'єкта дослідження. Основним підходом автор використовує комплексний. В основу даного дослідження покладені базові методологічні принципи соціально-економічного детермінізму, наступності, системності. Абстрактно-логічний метод використано для теоретичного обґрунтування проблеми та графо-аналітичного її представлення.

Виклад основного матеріалу. Досягнення пріоритетів сталого розвитку передбачає врахування економі-

чних, соціальних та екологічних параметрів ефективності, досягнення яких можливе за умови взаємодії державного регулювання та впровадження практики відповідального бізнесу. Розглянемо підходи науковців до визначення сталого розвитку світового галузевого ринку. Поняття "сталий розвиток" (Sustainable development) з'явилося у природоохоронному середовищі, зокрема перші згадки цього терміну містить "Всесвітня стратегія охорони природи" (1980), розроблена Програмою ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП), Міжнародним союзом охорони природи (МСОП) та Всесвітнім фондом дикої природи. Широкого використання дане поняття набуло після доповіді "Наше спільне майбутнє" (1986) Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку (МКНСР) [11]. Найбільш поширеним є варіант визначення сталого розвитку, запропонований на Конференції ООН у Ріо-де-Жанейро в рамках прийняття "Порядку денного на XXI століття": "сталий і довготривалий розвиток являє собою не незмінний стан гармонії, а скоріше процес змін, у якому масштаби експлуатації ресурсів, напрямки капіталовкладень, орієнтація технічного розвитку й інституціональних змін узгоджуються з нинішніми і майбутніми потребами" [13].

Певний час у вітчизняній науці проблематика сталого розвитку розглядалась передусім з точки зору економіко-екологічної складової, що знайшло відображення у визначенні Н. Шандової, яка вважає, що "сталий розвиток промисловості" – це комплексний процес взаємозалежних кількісних і якісних перетворень у промисловості, який віддзеркалює спроможність її забезпечити на тривалий час цільові потреби суспільства, пов'язані з підтримкою власної економічної ефективності діяльності та забезпеченням збереження оточуючого середовища і ресурсної бази [14]. Однак, у даному визначенні відсутня соціальна, інноваційна та інституційна складова. У визначенні О. Шубравської "сталість економічного розвитку, – це здатність економічних систем зберігати стабільне збалансоване зростання. При цьому збалансованість має стосуватися елементів економічної системи, а також проявлятися у взаємодії системи із своїми над системами та з рештою систем, які з нею контактують, зокрема – екологічною і соціальною [15, с. 38]. Однак у трактуванні О. Шубравської відсутні аспекти "технічного розвитку й інституціональних змін".

Таким чином, сутність сталого розвитку реалізується у таких принципах:

- поступальність розвитку тобто постійне відтворення на основі ключових принципів, якими є безперервне зростання ефективності системи;
- постійне відтворення потенціалу системи (при можливості зміни його структури);
- збалансований розвиток системи (передусім економічної, соціальної та екологічної складових);
- інтенсивний характер розвитку (завдяки технічному розвитку й інституціональних змін).

Сталий розвиток на світовому ринку нафтопереробки означає збалансоване зростання за умови зниження енергоємності, підвищення продуктивності праці, підвищення екологічності виробництва, підвищення якості продуктів первинної та вторинної переробки, розширення пропозиції асортименту нафтопродуктів, удосконалення умов та оплати праці співробітників. Разом з тим,

галузь нафтопереробки розвивається під впливом багатьох чинників, серед яких на основі аналізу джерел [1–12] виділимо групи чинників, які пов'язані, відповідно, з:

- пропозицією нафти (географічне розташування, умови видобутку, технології видобутку, умови транспортування, ціна нафти відповідної якості);
- з попитом на нафтопродукти (географічна структура попиту, зміна асортименту попиту нафтопродуктів, вимоги до якості нафтопродуктів, наявність продуктопроводів, поява заміників нафтопродуктів (біопаливо), зміни структури транспорту, комерційні запаси у країнах ОЕСР; клімат в країнах – основних споживачах нафтопродуктів);
- з пропозицією нафтопродуктів (зміна структури нафтопереробки, географічне розташування нафтопереробних заводів (НПЗ) їх модернізація, потужність, автоматизація, складність і комплексність обладнання, управлінські інновації);
- з реалізацією нафтопродуктів (формування великих незалежних мереж з торгівлі нафтопродуктами);
- з розвитком глобальної економіки та світових демографічних процесів (потреби промисловості, рівень добробуту населення, стан національних та міжнародного фондового ринку, віртуалізація світового фінансового ринку, частка економічно активного населення світу/країни);
- з геополітичними процесами (зміна пропозиції нафти на світовому ринку внаслідок встановлення або відміни ембарго, квотування видобутку).

Розглянемо реалізацію принципів сталого розвитку на світовому ринку нафтопродуктів. Поступальність розвитку на світовому ринку нафтопродуктів забезпечується завдяки зростанню протужності НПЗ, новим технологіям переробки нафти, формуванням стабільного попиту та споживання нафтопродуктів завдяки економічному зростанню, заохочення традиційних споживачів та постачальників, виходу на ринок нових споживачів, територіальною диференціацією виробництва, зростання ролі вторинних процесів, появи нових видів техніки, перевищенням обсягів виробництва над обсягами споживання, що визначає динаміку рівня цін та напрямки глобального економічного розвитку тощо. Великою мірою на поступальність розвитку світового ринку нафтопродуктів впливає коливання цін на нафту, поява нових технологій розвідки, інновацій у видобутку та транспортуванні нафти. Світовий ринок нафтопродуктів зазнав впливу спекулятивного капіталу, що призвело до утворення "нафтової бульбашки", яка лопнула 2008 р. "До початку 2008 р. різкі стрибки цін, перспективи їх подальшого підвищення, активний рух готівки спричинили справжню гонитву за енергоносіями" [8].

На кон'юнктуру світового ринку нафтопереробки суттєвий вплив має валове споживання нафтопродуктів, що опосередковано визначає рентабельність та інвестиційну привабливість нафтопереробної галузі. Споживання нафтопродуктів (ТДж) та питома вага споживання кожного виду нафтопродуктів у валовому споживанні паливно-енергетичних ресурсів країни (%) суттєво відрізняються у розвинених країнах, та країнах з ринками, що формуються (табл. 1, 2)

Таблиця 1. Споживання нафтопродуктів у країнах G7 (ТДж) та питома вага споживання кожного виду нафтопродуктів у валовому споживанні всіх паливно-енергетичних ресурсів країни (%) у 2009 р.

Країни	Дизельне паливо		Бензин		Реактивне паливо		Легкий мазут		Мазут		Валове споживання всіх видів паливно-енергетичних ресурсів, ТДж
	ТДж	%	ТДж	%	ТДж	%	ТДж	%	ТДж	%	
США	4679405,1	4,7	15846338,8	15,8	2282326,4	2,3	2863811,3	2,9	952663,3	0,9	100299270,5
Японія	888701,9	3,8	1900392,7	8,2	344818,7	1,5	886600,8	3,8	1627408,1	7,0	23135511,2
Німеччина	1238709,3	7,8	1013275,9	6,4	455253,5	2,9	902405,5	5,7	197925,8	1,2	15834219,3
Франція	1276971,1	10,3	346196,1	2,8	222440,1	1,8	617661,6	5,0	191395,5	1,5	12455239,4
Канада	470470,7	3,8	1349805,7	10,9	327350,0	2,6	611551,0	4,9	220650,3	1,8	12395861,6
Великобританія	860034,1	9,0	707246,4	7,4	237167,4	2,5	322017,6	3,4	184174,2	1,9	9561702,5
Італія	5016,00	11,7	460335,6	5,8	257531,5	3,2	259033,3	3,2	366078,7	4,6	7987067,7

Джерело: складено і розраховано за даними [17]

Так, США має найвищі абсолютні показники споживання по досліджуваних видах нафтопродуктів, валовий обсяг споживання в цій країні перевищує сумарні показники решти членів G7 (табл. 1 та рис. 1), у 2,4 рази перевищує валове споживання нафтопродуктів Китаєм, та майже на третину – сумарний обсяг валового споживання країнами БРІК (табл. 1, 2, рис.1). Особливістю США є широке використання автотранспорту, що має прояв у високій питомій вазі (15,8%) споживання бензину серед інших моторних палив та паливно-енергетичних ресурсів. Іншою особливістю споживання енергоресурсів в цій країні є низька питома вага мазуту, що пов'язано зі структурою економіки, яка відповідає

ознакам інформаційного суспільства, та структурою паливно-енергетичного балансу. На другому місці за обсягами споживання нафтопродуктів серед країн G7 знаходиться Японія, особливістю якої є висока питома вага споживання мазуту (7%) у валовому споживанні всіх видів паливно-енергетичних ресурсів порівняно з іншими членами G7. На останньому місці серед країн G7 знаходиться Італія, особливістю якої є найвища в групі питома вага у структурі споживання паливно-енергетичних ресурсів дизельного палива (11,7%). Італія є одним із провідних імпортерів сирової нафти в світі та володіє найбільшими у Європі НПЗ.

Таблиця 2. Споживання нафтопродуктів у країнах БРІК (ТДж) та питома вага споживання кожного виду нафтопродуктів у валовому споживанні всіх паливно-енергетичних ресурсів країни (%) у 2009 р.

Країни	Дизельне паливо		Бензин		Реактивне паливо		Легкий мазут		Мазут		Валове споживання всіх видів паливно-енергетичних ресурсів, ТДж
	ТДж	%	ТДж	%	ТДж	%	ТДж	%	ТДж	%	
Бразилія	1173107,7	10,9	616477,5	5,7	49216,9	0,5	395536,3	3,7	324610,5	3,0	10736545,3
Росія	575475,6	1,7	1397902,0	4,1	343047,2	1,0	612630,6	1,8	571919,9	1,7	33789573,6
Індія	1219111,5	4,2	574246,4	2,0	41340,6	0,1	1353895,3	4,6	479353,1	1,6	29270730,3
Китай	2517679,4	2,5	2640533,1	2,7	1093188,7	1,1	3375566,6	3,4	1533180,5	1,5	99448366,0

Джерело: складено і розраховано за даними [17]

Серед країн з ринками, що формуються країни БРІК мають потужні економічні системи, світове лідерство по багатьох напрямках економічного розвитку, порівняно високі темпи зростання. Серед цих країн Китай споживає в абсолютних обсягах найбільше нафтопродуктів – 11160148,3 ТДж, що становить 53,4% від споживання всіх країн БРІК та в три рази перевищує споживання Індії, в 3,2 рази – Росії, та в 4,4 рази – Бразилії (див. рис.1). В структурі споживання нафтопродуктів Китаю за абсолютними показниками переважає легкий мазут

(29%), який у загальній структурі споживання паливно-енергетичних ресурсів має питому вагу 3,4%, бензин (24%) у загальній структурі споживання паливно-енергетичних ресурсів – 2,7%, дизельне паливо (23%) у загальній структурі споживання паливно-енергетичних ресурсів – 2,5%,

Суттєво відрізняється структура споживання нафтопродуктів за регіональною ознакою, що пов'язано з пасами викопного палива, можливостями транспортування, особливостями економіки країни.

Рис. 1. Валове споживання нафтопродуктів (дизельного палива, бензину, мазуту, легкого мазуту, реактивного палива) у країнах з різним рівнем економічного розвитку, ТДж, 2009 р.

Джерело: побудовано за власними розрахунками на основі даних [17]

Важливим є те, що всі складові поступального розвитку визначаються безперервним зростанням ефективності. "Характерною ознакою для нафтових компаній та їх нафтопереробних секторів є консолідація технологічних і фінансових зусиль в умовах постійного коливання світових цін на нафту для підтримання належного рівня ефективності виробництва" [6, с. 135]. Ефективність системи зростає з використанням ефекту масштабу, це пояснює переваги високопотужних НПЗ, конкурентні переваги яким надають автоматизація процесів, використання великотонажних апаратів, зниження ресурсоемності виробництва, а також операційних та капітальних видатків. "За оцінками експертів майбутнє нафтової галузі належить великим нафтовим компаніям, що спроможні працювати одночасно у багатьох регіонах світу" [6, с. 138]. Хоча зараз концентрація в нафтопереробній галузі досить низька, наприклад, перша

десятька за питомою вагою складає 36% від загальносвітових нафтопереробних потужностей.

Постійне відтворення потенціалу світового ринку нафти досягається рентабельністю капіталовкладень у модернізацію окремих процесів видобутку, виробництва, транспортування та переробки нафти, комплексною реконструкцією нафтопереробних заводів, подоланням географічних розбіжностей видобутку і споживання, зниженням нафтодефіцитності окремих країн при зміні структури ринку. Масштабність завдань введення нових потужностей у світову нафтопереробку вимагає значних інвестицій.

Сучасний склад технологічних процесів світової нафтопереробки по основних країнах-виробниках свідчить про високу притому вагу гідроочистки і гідрооблагородження палив у загальному обсязі переробки сирої нафти, на яку в Японії припадає 77,1%, в США 55,3%, в Західній Європі 49,2%.

Таблиця 3. Сучасний склад технологічних процесів світової нафтопереробки, % (мас.) від загального обсягу переробки сирої нафти

Основні вторинні процеси	Західна Європа	США	Росія	Японія
каталітичний крекінг	15,8	35,8	6,7	19,8
гідрокрекінг	7,5	9,1	1,9	4
термокрекінг + вісбрекінг	12,2	0,2	5,8	-
коксування	2,5	16,2	2	2,3
риформинг, всього	12,7	18,3	11,9	13,9
в т. ч. з безперервною конфігурацією	4,1	6,1	1,1	6,6
гідроочистка і гідрооблагородження палив, всього	49,2	55,3	26,7	77,1
в тому числі:				
бензинів	9,5	10,3	0,3	2,2
дистилатів	35,3	41,3	26,4	52,5
залишків важкого газойля	4,4	3,7	-	22,4
алкілування	1,4	5,6	0,2	0,8
ізомеризація	2,7	3	0,8	0,3
виробництво метилтретбутилового ефіру (МТБЕ) та інших ВНК	0,3	0,5	0,1	0,06
виробництво ароматики	1,3	2,4	0,8	3,8
виробництво масел	1	1,1	1,4	0,9
виробництво коксу	0,6	5,2	0,5	0,3
виробництво бітуму	2,8	3,7	3,7	3,1

Джерело: [1]

Це пов'язано з такими тенденціями розвитку нафтопереробної галузі у розвинених країнах, як переважання великих НПЗ з комплексним високотехнологічним обладнанням для вторинної переробки нафтової сировини та модернізації нафтопереробних потужностей за рахунок устаткування для поліпшення якості кінцевої продукції, розширення виробництва моторного пального. Однак в Росії, яка поступається у технологічному відношенні провідним розвиненим країнам, цей показник становить лише 26,7% (див. табл.3), а питома вага первинної переробки залишається високою. Відмінність структури між розвиненими країнами та Росією демонструє відставання показника питомої ваги технологічних процесів з виробництва бензинів (від США у більше ніж 34 рази, від Західної Європи у майже в 32 рази та від Японії в 7,3 рази).

Збалансований розвиток світового ринку нафтопродуктів (передусім економічної, соціальної та екологічної складових) визначається взаємозалежністю у глобалізованому світі прибутковості компанії від дотримання екологічних норм та соціальних стандартів, впровадженням корпоративної соціальної відповідальності, удосконалення екологічного законодавства, зростанням продуктивності праці, розвитком людського капіталу.

Інтенсивний характер розвитку (завдяки технічному розвитку й інституціональним змінам) світового ринку нафтопродуктів обумовлений інноваційними напрямками розширення можливостей пропозиції (видобутку) нафти, підвищення нафтовіддачі, технології для видо-

бутку бітумінозних пісків і надважкої нафти, технології для глибоководного видобутку, технології видобутку нафти і газу в Арктиці, технології видобутку сланцевої нафти (горизонтальне буріння, фрекінг), удосконалення нафтохімічних технологій, розробка високоефективного обладнання та технологій первинної переробки супутних вуглеводневих газів, збільшення обсягу первинної переробки нафти, підвищення глибини переробки нафти та якості світлих продуктів.

Висновки

Під дію вимог сталого розвитку підпадає вартість видобутку, якісний склад видобутої нафти, технологічна здатність нафтопереробних заводів, попит на нафтопродукти з боку традиційних та нових споживачів визначають напрямки та обсяги торговельних потоків світовому на ринку нафти. Розвиток світового ринку нафти пов'язаний з удосконаленням видобутку, виробництва, впровадженням енергозберігаючих технологій та з диверсифікацією джерел енергоресурсів.

Основні напрямки інноваційного розвитку в середньо- і довгостроковій перспективі будуть пов'язані з сталим розвитком галузі: удосконалення процесів глибокої переробки нафти (каталітичний крекінг, гідрокрекінг, коксування), впровадження енергозберігаючих технологій, впровадження Smart систем на підприємствах нафтопереробки удосконалення процесів, що підвищують якість нафтопродуктів (ізомеризація, алкілування, гідроочистка, риформинг).

Подальші розвідки щодо світового ринку нафти передбачають удосконалення методик розрахунку інтегральних індексів сталого розвитку на світовому ринку нафти та нафтопереробки.

Список використаної літератури

1. Бородачева А. В. Тенденции развития нефтеперерабатывающей промышленности и экономические особенности нефтепереработки в России / А. В. Бородачева, М. И. Левинбук // Российский химический журнал (журнал Российского химического общества им. Д.И. Менделеева). – 2008. – т. LII. – № 6. – С. 37–43.
2. Бурлака В. Г. Сучасні тренди науково-технологічного розвитку та їх роль у нафтовому секторі / В. Г. Бурлака // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 5. – С. 54–65. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ape_2013_5_8.pdf
3. Якименко Ю. І. Smart системи як одна із основних складових сталого розвитку енергетики / Ю. І. Якименко, В. В. Прокопенко, С. П. Денисюк, О. М. Закладний // Енергетика. – 2012. – С. 4.
4. Kane R. D. Corrosion in Petroleum Refining and Petrochemical Operations. – Corrosion: Environments and Industries. – Vol. 13C. – ASM Handbook, ASM International, 2006. – p. 967–1014.
5. Кратт О. А. Світовий ринок нафти вибір інструментарію пізнання / О. А. Кратт, І. О. Кірнос // Научные труды ДонНТУ. – Серия: экономическая. – Выпуск 37–2. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://vuzlib.com.ua/articles/book/13515-Sv%D1%96tovijj_rinok_nafti_vib%D1%96r_1.html
6. Лютий С. М. Сучасний стан і тенденції розвитку нафтопереробної промисловості світу / С. М. Лютий, Б. Ф. Кочірко, Л. О. Щербініна // Вісник НАУ. – 2009. – №1. – С. 134–138.

7. Muelbauer J. Credit, the stock market and oil / Muelbauer J. and L. Nunziata, University of Oxford, Working paper, (2001), June.
8. Рябцев Г. Причины и следствия кризиса на мировом рынке нефти та їх значення для України / Г. Рябцев // Вісник Національної академії державного управління. – 2009. – 4. – 13. – С. 80–86.
9. Типпи Б. А есть ли дефицит? Азбука нефтяной экономики. – М.: Олимп-Бизнес, 2005. – 310 с.
10. Шпак О. Г. Методичні та організаційні підходи до вдосконалення управління ринком нафти і нафтопродуктів // Проблеми науки. – 2003. – № 9. – С. 20–26.
11. Stuber G. The changing effects of energy-price shocks on economic activity and inflation / G. Stuber // Bank of Canada Review. – Summer 2001. – P. 3–14.
12. World Commission on Environment and Development (WCED). Our common future. Oxford: Oxford University Press, 1987. – P. 43.
13. Конференція ООН у Ріо-де-Жанейро в рамках прийняття "Порядку денного на XXI століття". [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/agenda21.shtml
14. Шандова Н. В. Концепція стійкого розвитку промислових підприємств / Н. В. Шандова // Економічний часопис. – 2013. – № 1–2 (1). – С. 22–25.
15. Шубравська О. Сталій економічний розвиток: поняття і напрям досліджень / О. Шубравська // Економіка України: політико-економічний журнал. – 2005. – № 1. – С. 36–42.
16. Global technology Roadmap for CCS in Industry. Refineries. [Electronic resource]. – Access: <http://www.globalccsinstitute.com/publications/global-technology-roadmap-ccs-industry-sectoral-assessment-refineries>
17. The World Input-Output Database. [Electronic resource]. – Access: http://www.wiod.org/new_site/database/eas.htm

Надійшла до редколегії 01.12.14

А. Шапран, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ФАКТОРЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ МИРОВОГО РЫНКА НЕФТЕПРОДУКТОВ

В статье рассмотрены научные подходы к определению устойчивого развития мирового отраслевого рынка парадигму зеленого развития. Проанализированы показатели валового потребления нефтепродуктов (дизельного топлива, бензина, мазута, легкого мазута, реактивного топлива) в странах с различным уровнем экономического развития (страны G7, страны БРИК, Турция, Индонезия, Мексика, Республика Корея). Выделены и сгруппированы факторы, которые влияют на развитие мирового рынка нефти, соответственно: предложение сырой нефти (географичне расположение, условия добычи, технологии добычи, условия транспортировки, цена нефти соответствующего качества); спрос на нефтепродукты (географическая структура спроса, изменение ассортимента спроса нефтепродуктов, требования к качеству нефтепродуктов, наличие продуктопроводов, появление заменителей нефтепродуктов (биотопливо), изменения структуры транспорта, коммерческие запасы в странах ОЭСР; климат в странах – основных потребителях нефтепродуктов); предложение нефтепродуктов (изменение структуры нефтепереработки, географическое расположение нефтеперерабатывающих заводов (НПЗ) их модернизация, мощность, автоматизация, сложность и комплексность оборудования, управленческие инновации); с реализацией нефтепродуктов (формирование крупных независимых сетей по торговле нефтепродуктами); развитие глобальной экономики и мировых демографических процессов (потребности промышленности, уровень благосостояния населения, состояние национальных и международного фондового рынка, виртуализация мирового рынка, доля экономически активного населения мира / страны); геополитические процессы (изменение предложения нефти на мировом рынке за счет установления или отмены эмбарго, квотирование добычи). Проанализированы факторы устойчивого развития мирового рынка нефти, которые определяют поступательность; постоянное воспроизводство потенциала системы; сбалансированность; интенсивность.

Ключевые слова: мировой рынок, нефтепродукты, устойчивое развитие, факторы, валовое потребление, топливно-энергетические ресурсы.

A. Shapran, Postgraduate

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

FACTORS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE WORLD OIL MARKET

The article deals with scientific approaches to the definition of sustainable development of the global industry rinkuta green development paradigm. Analyzed the gross consumption of petroleum products (diesel, gasoline, fuel oil, light fuel oil, jet fuel) in countries with different levels of economic development (country G7, BRIC countries, Turkey, Indonesia, Mexico, Republic of Korea). Isolated and grouped the factors that influence the development of the world oil market, respectively: the offer of crude oil (georafichne location, mining conditions, mining technology, transport conditions, the price of oil of suitable quality); demand for petroleum products (geographical structure of demand, changes in demand for oil products assortment, quality requirements for petroleum products, the availability of product lines, the appearance of oil substitutes (biofuels), changes in the structure of transport, commercial stocks in OECD countries, the climate in the country – the main consumers of oil products); offer petroleum products (changes in the structure of oil refining, the geographical location of refineries (refinery), their modernization, power, automation, complexity, and complexity of the equipment, management innovation); with the sale of oil products (formation of large networks of independent oil trade); the development of the global economy and global demographic processes (the needs of industry, the level of welfare, the state of national and international stock market, the virtualization of the world market share of the economically active population of the world / countries); geopolitical processes (changes in the supply of oil in the world market by establishing or lifting of the embargo, production quotas). The factors of sustainable development of the world oil market, which define progressiveness; constant reproduction potential of the system; balance; intensity.

Key words: world market, petroleum products, sustainable development, green development factors, gross consumption of fuel and energy resources.